

Izhaja vsak pondeljek
in četrtek ob 8. uri
— predpoldne. —
Stane za celo leto 15 L.,
za pol leta 8 L., za četrt
leta 4 L. Za inozemstvo
celo leto 30 L.
Na naročila brez
doposlane naročnine se
ne oziramo.
Odgovorni urednik:
RICHARD OREL.

Številka 30.

GORIŠKA STRAŽA

V Gorici v pondeljek 16. aprila 1923.

Letnik VI.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglaši
se računajo po dogovoru
in se plačajo vnaprej.
List izdaja konsorij
"GORIŠKE STRAŽE"
Tisk. S. Spazzal
v Trstu.
Uprava in Uredništvo:
ulica Mameli 5.
(prej Scuole).

Sramotno zapuščeni!

«Goriška Straža» je v zadnjih dveh številkah dala izraza ogorčenju, ki preveva naše ljudstvo radi sramotnega izdajstva našega zadružništva pri izmenjavi denarja.

Brezvestno postopanje odgovorne gospode se razpravlja po vsej deželi z neposnim srdom.

Dvignil se je vihar, ki ne bo več učinkit.

Ponavljamo: vihar ne bo učinknil do tiste minute, ko se krivica počrvi.

Sredi ogorčenja, ki gre preko dežele, se je oglasil v «Edinosti» dr. Wilfan, da «pouči javnost o resničnosti stamju vprašanja».

On trdi, da so imele pravico do izmenjave samo banke, ne pa naše zadruge. Še več! Ko bi bila belgrajska vlada dala denar zadrugam, bi bila po njegovi misli «zagrešila pravno nepravilnost».

Gospod poslanec je tudi mnenja, da ni ravno tako napačno, da sta obili obe banki izmenjane miljone, kajti s tem dveva bankama je vendar tudi zvezano naše narodno imo.

To in še mnogo drugih stvari je napisal dr. Wilfan v «Edinosti». Ne moremo v eni številki povedati vsega svojega mnenja. Kajti članek gospoda poslanca je obširen kakor celo «Goriška Straža».

Zato ne zadovoljujemo to j. t. samo z ene ločko.

Obramba drja Rybara!

Dr. Wilfan trdi, da zadene pri izmenjavi denarja vsa krivda italijansko vlade. Vsaka država ima namreč dolžnost, da skrbi za svoje državljane. Mi smo italijanski državljani, in zato mora skrbeti Italija za nas, ne pa različne jugoslovanske delegacije! Kdo naj pomaga «neurečnim italijanskim upnikom», če ne Italija? Pustite torej v miru jugoslovanske delegate in drja. Rybara!

On je nedolžen od nog do glave! Mi zavračamo prav odločno in brez svinkov to obrambo drja. Rybara!

Italijanski vladi ne bo naše ljudstvo odpustilo niti pičice njene krivide in bo vpilo brez prestanka proti Rimu:

Vlada, daj ljudstvu denar, vrni mi njege žulje! Za italijanske upnike se nisi brigala, zapustila si jih v bedi in nesreči!

Toda mi vprašamo: Kdo pa naj skrbi za dolžnike? Kdo naj pomaga Gospodarski zvezi v Ljubljani, ki nam dolguje miljone? Če nam izplačajo zadružne zveze v Jugoslaviji denar po 60 od sto, gredo vendar v polom!! Kdo naj njim pomaga?

To vprašanje reže v živo meso našega ljudstva. Kajti če dobe zadružne zveze denar, ga dobimo mi. Če ostanejo zadružne zveze praznih rok, smo zadeti mi, primorski upniki!

Gre za nas, za naše ljudstvo, za njegov obstanek.

Kdo naj pomaga našim dolžnikom? Brez dvoma njihova država! Torej Jugoslavija! In tako pridejo zopet na površje jugoslovenske delegacije in dr. Rybar.

Vprašamo: zakaj se mi gospoda potegovala za vse dolžnike brez

izjeme? Zakaj le za banke? Zakaj ne za zadruge? Zakaj le za bogatine? Zakaj ne za reveže?

To in edino to je vprašanje, ki nas zanima! Na to vprašanje hoče ljudstvo odgovor!

Za našo javnost je stvar že davno odločena: Gospoda se za ljudsko zadružništvo ni brigala, zanj se ni potegovala, nanj ni mislila! V srcu in mislih je imela le banke, le kapitaliste, le bogatine! To je resnica, vse drugo so le prazne besede brez veljave!

Zato ponavljamo še enkrat: Vihar, ki se je dvignil v deželi, ne bo vtičnil do tiste minute, ko bo ljudstvu zadnja lira izplačana!

Kaj se godi po svetu?

Občni zbor Italijanske ljudske stranke v Torinu je v tem trenutku središče političnega življenja Italije. Našim bravcem smo že zadnjič pojasnili, da je ljudska stranka edina organizacija v državi, ki je fašistovski stranki nevarna. Vse druge stranke od demokratov do liberalcev so se vrgle v naročje fašizma, zatajile svoj program in se podredile ukazom Mussolinija. Socialisti in komunisti so sicer odločni nasprotniki fašistov, toda danes ne stejejo v državi nič več. Namje se Mussolini sploh ne ozira. Edino stranka nacionalistov in pa stranka don Sturza sta bila Mussoliniju, koj spočetka nevarni. Nacionalistov se je Mussolini odkrižal na zelo enostaven način. Spojil jih je s fašisti v eno stranko in nacionalistov dames ni več. Ostala je ljudska stranka in nameno je vrgel Mussolini vse svoje sile.

Izpraznjen žakelj.

Najprej je hotel vzeti ljudovcem ugled med krščanskim ljudstvom in jih spraviti ob vpliv pri cerkvenih krogih. Zato je vzel najboljše točke iz njihovega programa in jih proglašil za program fašizma. Vpeljal je v šole krščanski nauk, ukazal razobesiti razpelo v šolskih prostorih, začel odločen boj proti framazonom, poudarjal veliki pomen katoliške vere za ital. narod in kazal papežu jako prijazno lice. Čemu je treba ljudske stranke, ko imajo fašisti isti verski program in ga povrhu že uresničujejo? Glavni tajnik fašistovske stranke Michael Bianchi je kar odkrito izjavil: «Ljudska stranka nima več programa, ker smo mi izpraznili njen žakelj in ji vzel vse, kar je imela najboljšega».

Dva tekmeča.

Jasen je torej bil načrt Mussolinija. Ljudski stranki se odvzame program, s tem ves vpliv in ugled in na njenem mestu stopi fašizem. Katoličani se bodo navduševali za Mussolinija in ga podpirali z vsemi silami. Nanj bodo zvezali usodo Cerkve in ga ne bodo nikdar zapustili. Niti Sturzo jih ne bo mogel več ločiti od fašistovskega voditelja. Raje bodo izstopili iz ljudske stranke in ustavili svojo ali pa prešli k fašizmu. Mussolini je dobro vedel, da ne more vrskati mogočne organizacije ljudovcev. Zato jo je hotel razcepiti na

več kosov. Skušal je ustvariti v stranki nasprotstva in oslabiti položaj don Sturza, njegovega najnevarnejšega nasprotnika v državi. Če pa de Sturzo, je Mussolini zmagal. V ljudski stranki se je prikazala senca Mussolinija in se borila proti Sturzu.

Prvi streli.

Ko se je bližal občni zbor v Torinu je napenjala fašistovska vlada vse sile, da bi bil izid tak, kakor ga je ona hotela. Največji časopisi Italije, ki so danes pod vplivom vlade, so začeli napadati ljudsko stranko in širiti o njej neresnične vesti. Vsak dan si čital in slišal, da se desnica odcepí od ljudske stranke, da je don Sturzo osamljen, da ga vsi zapuščajo, da je prišel ob ves ugled, da se stranka razkraja in vidno propada. V Torinu si napiše ljudska stranka testament in nato umrje. Strašili so z novo narodno katoliško stranko in ljudje so res že začeli dvomiti o usodi ljudovcev. Toda Sturzo ni spal. Z neverjetno spremnostjo in energijo je zbiral svoje vrste in urejeval svojo armado. Šel je na glavno skupščino v Torin kakor vojskovodja, ki je navajen zmagoval.

Odločilna bitka.

Glavna skupščina v Torinu je bila eno najmogočnejših zborovanj, kar jih je imela ljudska stranka v Italiji. Več kakor 2000 delegatov in 150 časnikarjev je prisostvovalo skupščini. Vsa Italija je imela uprte oči na zgodovinsko zborovanje. Najostreje pa je gledal v Torin Mussolini.

Glavni tajnik stranke Alojz Sturzo je v velikopoteznom govoru orisal program krščanskega socializma in poudaril nepremostljivo razliko med ljudovci in fašizmom. Ljudska stranka hoče demokracijo, to se pravi enakopravnost vseh državljanov, fašizem pa nadvladje nad vsemi drugimi. Ljudska stranka je proti vsemu nasilju, fašisti so za nasilje. Ljudska stranka je internacionalna, to se pravi, da vidi poleg svojega na rodu tudi druge narode. Njej ni lasten narod Bog, temveč spoštuje tudi nedotakljive pravice drugih narodov. Fašisti častijo svoj narod kar malika in ne vidijo pravice drugih narodov. Ljudska stranka je za avtonomijo občin, dežel in pokrajin,

fašisti so avtonomiji nasproti. Na ščitu ljudske stranke je napisano geslo Libertas: Svoboda, in za svobodo poedinca, družine, občine, dežele in vseh stanov se je stranka vselej borila. Iskren pozdrav vsem, ki so trpeli in trpeli nasilje radi svojega prepričanja.

Klerikalčki.

Naš program in program fašistov se ne strinjata. Zakaj sodelujemo torej v vladi? Zato, ker hočemo spraviti fašizem na pot zakonitosti, ker hočemo, da zavladava z našo pomočjo v državi red. Mi sodelujemo s fašizmom, toda nikdar se mu ne bomo zasužnili. Desničarji, ki tem niso zadovoljni, naj vzamejo klobuk in gredo iz stranke. Naj le gredo od nas «oni klerikalčki brez prepričanja», ki so prišli včeraj in se danes že selijo v druge stranke. Mi jih ne maramo.

Ko je Sturzo nehaš, se je dvignil vihar nepopisnega navdušenja. Desničarji, ki so se oglašali k besedi ni, so mogli nadaljevati svojih govorov. Ko je eden izmed njih poudaril, da je Mussolini mož, katerega je poslala božja Previdnost Italiji, so zabeležili po vsej dvorani oglušni živigi in govornik je moral nehati.

Levica je zahtevala takojšen izstop iz vlade, kajti raje hočemo «umreti svobodni kakor živeti v suženjstvu».

Sijajna zmaga.

Klub temu so levčarji izjavili, da glasujejo Sturza, ker hočajo očiščeti fašistovsko mislečo desnico.

Postalo je torej jasno, da odnesel Sturzo veličastno zmago. Priatelji, fašisti so se začeli nagniti umikati in ogromna večina je celo izjavila, da glasuje za Sturza. In ko je prišla na glasovanje zaupnica, je glavna skupščina skočila na noge in priredila tajniku stranke veličastno manifestacijo. Za Sturza so glasovali soro vsi brez izjeme. Nikdar ni še ustanovitelj in organizator ljudske stranke praznoval take zmage. Mussolini je našel moža, ki mu je kos na vsej črti.

Krizna v vladi?

V fašistovske vrstah vlada velika razjarjenost. Glavni tajnik Bianchi izjavlja, da so se ljudovci jasno izrekli proti fašizmu. «Zdi se, kakor bi hoteli biti voditelji ljudske stranke naši duševni pastirji, ki pomagajo naši duši na smrtni postelji ter komaj čakajo smrt, da podedujejo našo zapuščino. Pomagati nam hočemo, da dobro umrjemo. Toda fašizem je še pri dobrem zdravju.»

Mussolini pa je potegnil iz nožnice zadnje orožje. Poklical je za v torek 17. t. m. na zborovanje vse ministrje, ki so spisani v ljudski stranki. Priailiti jih hoče, da zavzamejo stališče do glasovanja v Torinu. In kaj se zgodi, če izrečejo ministri svojo solidarnost s Sturzom? Ali zapuste že v torek vlado?

Stopi ljudska stranka v odkrito opozicijo? Po našem hočemo Mussolini izsiliti preko v Torina razkol v stranki. Boj med Sturzom in Mussolinijem se nadaljuje, bitka je na višku. Radovedni smo, kdo bo zmagal.

Pokrajinska avtonomija prihaja.

Še važnejši dogodki se odigrajo ravno kar v Jugoslaviji. Sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci se bliža s hitrimi koraki. Srbska radikalna stranka se je začela pogajati z Radičem in

DNEVNE VESTI.

Fašistovski poslanec proti vladi.

Korošcem v Zagrebu. Odpislala je v hrvatsko prestolnico predsednika radikalnega kluba drža Gjuričiča in tajnika stranke drža Janjiča. Hrvati in Slovenci zahtevajo spremembo sedanjih političnih razmer in pokrajinsko avtonomijo. To je po njihovem edina podlaga za —sporazum. V imenu Pašiću je dr. Janjić izjavil, da je srbska radikalna stranka pripravljena sprejeti to zahtevo in je predlagal, naj se pogajanja nadaljujejo v Belgradu. Ta izjava je naravnost zgodovinske važnosti. Kajti ona nam jasno govorji, da so Srbi sprejeli idejo avtonomijet in utrli tako pot sporazumu treh plemen.

Nova doba Jugoslavije.

Po štirih letih notranjih bojev in brezplodnih prepirov plodno delo v korist države. Če se Pašiću posreči sporazum, se ustvari vlada z več kakovor dvetretinsko večino. Ta vlada bo močna na znotraj in ugledna v tujini, ker bo imela svoje korenind v vseh treh narodih. Srbi, Hrvati in Slovenci se bodo strnili v skupno delo za skupno državo. Ne vemo še, če se sklene sporazum. Vemo pa, da bi tak sporazum pomenil novo zgodovinsko dobo Jugoslavije. Za mlado državo bi nastopil čas notranje konsolidacije. Jugoslovani bi prešli k velikemu delu gospodarske in politične organizacije. Sporazum je temeljni kamen jugoslovanske bodočnosti, ker znači tisto točko v zgodovini mlade države, ker začenja pot navzgor iz nižave v jasnino.

Protest

Zupanske Zveze!

Zupanska zveza je na svojem občnem zboru v Gorici sklenila enoglasno nastopno resolucijo, ki je bila odposljana vsem našim listom in jo zato priobčujemo v «Goriški Straži».

«Zveza slovenskih županstev v Gorici, legitimna zastopnica naših občin, dviga najodločnejši protest proti nezaslišanemu dejstvu, da se hoče izmenjati avstr.-ogr. denar, ki je siljeno naložen na stran meje, bankam, dočim je bilo naše ljudsko zadružništvo brezvestno izdano.»

Da se prepreči preteči polom našega ljudskega gospodarstva, zahtevamo odločno, da se zamenja brezpostojno občinam, zadrugam in zasebnikom njihov denar v istem razmerju, kar ga je ital. vlada zamenjala vsem drugim.»

Pripominjamo, da je bil denar bankam že izročen.

Velesejem v Milianu.

Te dni se vrši v Milianu velesejem, kateremu prisostvuje kralj in Mussolini. Milanski velesejem je eden največjih v Evropi. Na njem je zastopana tudi naša dežela. Od Slovencev je razstavljal blago le en goriški obrtnik. Pač pa so zastopane v Milianu idrijske vezenine, ki uživajo velik sloves tudi v tujini.

Nad očeta!

V Siciliji postajajo razmere med fašisti in bivšimi bojevniki čedalje bolj napete. Dva fašista sta preteplastnega očeta — bivšega bojevnika. Kako huda mora biti politična strast, če polagajo sinovi roko na stariše!

Kraljevi stražniki pod procesom!

Kakor znano, so se kr. stražniki svoječasno uprli ukazu vlade, ki jih je odpuščala iz službe. Dvignili so se z orožjem v roki, hoteč ukloniti vladu. Mussolini jih je dal pozapreti in v Torinu se je vršil v soboto proces proti puntarjem. Nekateri so bili oproščeni, drugi obsojeni na par mesecov zapora. Radi poroke Jolande jih je pa sodišče pomilostilo.

Pošteno jih »karnižajo!«

V nemškem mestu Trbiž je večina občinskega zastopa italijanska, Nemci so le v manjšini. Da bodo bravci Straže vedeli, kako pritiskajo v Trbižu Nemce, hočemo spregovoriti par besed o zadnji občinski seji. Podžupan Di Pol je predlagal, naj se razpiše mesto tajnika in se poniža dosedanji zasluzni tajnik Richter v podtajnika. Predlog je bil sprejet. Nato je prišel predlog, da se proglaši italijanski jezik za učni jezik na dosedanji nemški meščanski šoli. Nemci so protestirali, toda predlog je bil sprejet. Obveljal je le dostavek, da se bo »vpoštevalo« poučevanje nemščine par ur na teden.

Italijanska večina izrablja brezobzirno svojo premoč, do katere je prišla pri volitvah le po naključju.

Prosta vožnja na železnicah.

Kakor objavlja uradni list, se bo vozilo v bodoče na železnicah mnogo manj ljudi zastonj kakor dosedaj. Odsek naprej imajo prosto vožnjo na železnicah le sledče osebe: 1) člani kraljevske hiše, 2) ministri, 3) poslani, 4) poslanci, 5) senatorji, 6) državni podtajniki, 7) predsedniki parlamenta in senata in 8) bivši poslanci, če so bili vsaj v štirih volilnih dobah izvoljeni.

Bela internacionala.

Na Dunaju pričakujejo don Sturza, ki dela nato, da se ustanovi močna bela (krščanska) internacionala.

Belgrajski parlament

se otvoril 16. aprila. Vsa Jugoslavija in vsa Evropa se zanima za to zasedanje.

Pretepel bom trmoglave veleposestnike.

Fašisti so se po svoji zmagi vrgli na različne organizacije, da si jih osvojijo. Tako so dobili v roke mnogo strokovnih organizacij delavstva, ki so bile prej pri socialistih. Te dni so poskusili naskočiti »Splošno poljedelsko zvezo«, ki je organizacija italijanskih veleposestnikov. Njih naskok se jim pa ni posrečil. Veleposestniki so izjavili, da ne marajo v nobeno stranko. Fašistovski komisar Rossini se je vsled tega zelo razhudil in izjavil:

«S temi gospodi bomo ravnali po fašistovsko. Kakor sem dal pretepati uporne delavce, tako sem pripravljen teprvi trmoglave veleposestnike.»

vlakom v Glasgow in se odtod poda v dohartsko jamo, kar bi bil tudi storil, da se ni pripetil usodepoln dogodek. To pa se je dogodilo v noči dvanajstega decembra.

Irvine, malo mestece v grofiji Renfrew, šteje približno sedemtisoč prebivalcev in leži ob ustju zaliva Clyde na ostrem zatoku škotske obale. Proti morski vetrovom dobro zavarovan loko označuje svetilni irvinski ogenj, tako, da se več mornar tukaj prav lahko spozna. Le redkodaj se tu pripeti kak ladjem. Obrežni brodarji in večje ladje se torej tu tudi v najtemnejši noči kretajo brez nevarnosti, pa naj se že podajo v Clydskej zaliv, da gredo potem v Glasgow ali pa, da se zasidrajo v morskem kotu Irvine. Če ima mesto historično preteklost in najs se ta še tako nežnatna, ima gotovo tudi nekaj razvalin. Ravno na Škotskem prebivajo v tacih razvalinah — duhovi, tega mnenja so vsaj prebivavci visokih krajev in ravnin. Najstarejše in najbolj razvite razvaline te obali pa so bili ostanki graščine Roberta

Stuarta, ki se imenuje Dundonald grad.

Za časa naše pripovesti je stala graščina Dundonald več stoletij polnoma prazna in so se v njej skrivali blodeči duhovi. Nihče je ni obiskal na visoki iz morja štrleči skali dve milji od mesta proč. Nekateri tuječi so se pač namenili, da te zgodovinske ostanke bolj natančno preglejajo, a v tem slučaju so si moralno poiskati pota sami. Prebivavci Irvine bi jih za nobeno ceno ne bili spremili tja. Temu so posebno bile vzrok pravljice o nekih ognjenih čarovnicah, ki so napravile grad nevaren. Najbolj vraževerni so trdili, da so na lastne oči videli ona čudna bitja. Jack Ryan je bil gotovo eden izmed teh. Res pa je bilo, da so večkrat zapazili dolge plamene, in sicer zdaj na pol razdrtem zidovju, potem pa zopet na visokem stolpu, ki je stal nad razvalinami Dundonalda. Ali so bili ognjeni zublji res podobni ljudem, kot se je vobče mislilo, ali je bilo upravičeno ime ognjenih čarovnic, kot so se izražali nabrežni prebi-

Gospod inženir Gaspari.

Goriška Straža je priobčila v eni preteklih številk člančič: Pozor vojnim oškodovancem! v katerem je opozorila ljudstvo, da hodi po deželi neki inženir in zahteva od vojnih oškodovancev podpis izjave, s katero je mogoče priti do odškodnine kljub zametu roku. Mi smo poudarjali, da je tako delo brezuspešno, ker ne pomaga nič. Zato smo svetovali ljudstvu, naj začovi take ljudi iz hiše, ker iščejo pri stvari dobiček.

«Neki inženir» se je javil in se imenuje Anton Gaspari. Pisal nam je pismo, v katerem opravičuje svoje postopanje. On trdi, da ima njegova »akcija« le en namen: doseči hoče od vlade nov zakon, s katerim naj se izplača odškodnina tudi tistim oškodovancem, ki niso pravočasno vložili prošenj. «Do danes sem se omejil na poizvedbe in nisem zahteval zato prav nobene odškodnine, torej nisem del v žep niti vinarja.»

Mi nismo imenovali v listu gospoda inženirja, toda ker že želi priobčujemo javnosti njegovo ime in njegovo pismo. Pripomnili bi pa radi k stvari par besed: Kako je to, da zahteva ravno gospod inž. Gaspari od vlade nov zakon, ko so v to poklicni vsi prej nego on? Zakaj imamo organizacije in zakaj poslance? Če vsi ti niso nič dosegli, tudi gospod Gaspari ne bo nič dosegel! Čudno je tudi, da se gospod inženir trudi in žrtvuje zastonj za naše ljudstvo in zgublja pri tem čas in denar le iz samega človekoljubja. Takih ljudi ne najdeš zlepa v deželi.

Kakšna naj bo ljudska šola!

Zadnji Učiteljski list priobčuje stališče učiteljstva glede ureditve naših ljudskih šol ter pravi med drugim:

«Navadno ni nikdar učitelj plačan po svojem delu, zato se tovariši bojijo občinske šolske uprave in so za državno. Kako se bo rešilo vprašanje, bomo videli šele z objavo šolske reforme, ki jo pripravlja načrno ministrstvo. Ako pride zakon v zbornico že pri prihodnjem zasedanju, je pričakovati veliko razprav o italijanskem šolstvu. Baje je namestnik Gentileja podpirati zahteve Zveze občin Italije (Associazione dei Comuni d'Italia), ki gredo za tem, da se razširi avtonomija občin.»

Širite Naročajte Berite „Goriško Stražo.“

JULES VERNE:

ČRNA INDIJA

ROMAN.

Prosto poslovenil Z. Z.

—oo—

Citatelj se spominja, da je Jack Ryan Harryja, ki ga je srečal pri rudniku v spremstvu gospoda inženera, povabil, naj pride čez osem dni k slavnosti Clana v Irvinu. Prijatelj je povabilo sprejel in še izrecno obljubil, da pride. Jack Ryan je iz mnogih izkušenj vedel, da je njegov prejšnji tovarš mož beseda. Pri slavnosti ni manjkalo ničesar, ne pesmi ne plesa ne razveseljevanja vsake vrste, le Harryja Forda ni bilo. Jack Ryan se je hotel že zjeziti na svojega prijatelja — James Starra zadevajočega razglaša pa še ni bral. Vrlega dečka je torej posebno skrbelo to, da je Harry izostal in je mislil, da mu je potovanje oviral, da bi izpolnil dan besedo. Jack Ryan je torej sklenil da se takoj drugega dne odpelje z

vavci — očividno je vraževernost igrala tu veliko ulogo. Trezno premisljevanje bi vendar našlo fizikalne vzroke tej prikazni. Toda naj bo temu tako ali onako — ognjene čarownice so bile razvpite po celi okolici in govorili so, da ta bitja večkrat običejno razvaline starega gradu in da tam posebno v črnih nočeh divje plešejo in pojo.

Jack Ryan pa, dasi je bil pogumen junak, se vendar ne bi bil upal spremljati jih s svojimi citrami. Jack Ryan je imel celo kopo pravljic o ognjenih čarownicah in nikdar ni bil v zadregi, če so o tem govorili. Tudi v zadnji večerni družbi irvinskega praznovanja, ko so pridno točili raznorstno žganje, ni Jack Ryan opustil, da ne bi ponovno pripovedoval o tem predmetu v veliko zabavo poslušalcev in v deloma tajno njihovo zgrozevanje. Ta shod se je vršil na velikem skedenju pristave v Melrosi blizu brega ob zalivu. Sredi zboralcev je plapolal močan ogenj na železnem trinogu.

—oo—

V domovini brez doma.

Ena izmed najlepših navad fašistov je bila, da so izganjali neljubejim osebe iz njihovega bivališča in jim prepovedali, da se vrnejo. Nekega dne si dobil ukaz, da moraš prečim nobena sila ti ni pomagala. Zapustiti si moral rodni dom, družino, poklic in se podati v tujino. Tako so delali posebno s poslanci. V Rimu se je nahajala cela vrsta ljudskih zastopnikov, ki so bivali tam stalno, ker se niso mogli vrniti domov. Niti za božič in veliko noč niso smeli k ženi in otrokom. Ko je Mussolini zmagal, je dal takoj ukaz da se morajo vrniti pregnanci k svojim družinam. Po nekod so ga ubogali, nekod so se fašisti ukazu uprli. Saj so celo nedavno tega izgnali iz mesta Arezzo soc. poslanca Baglionija in mu prepovedali povratek. Ko je Mussolini za to zvedel, je poslal v Arezzo brzjav in fašisti so morali lastnoročno pisati Baglioniju in ga povabiti, naj se «mirno» vrne domov.

Tako v Arezzu. V naši novi pokrajini pa je še vedno v veljavi izgon, ki kljub Mussoliniju ni še preklican. Deželni tajnik ljudske stranke je že 5 mesecev odtrgan od svoje družine in se se sme vrniti v Videm. Prefekt, orožniki in sošnja mimo prenašajo to protipostavnost in se ne ganejo. Kedaj bo v državi zavladal zakon?

Vrzi pravočasno pismo v nabiralnik!

Kdor hoče odpisati pisma proti Vidmu z vlakom ob 8. uri zvečer in proti Trstu ob 9. uri zvečer, mora skrbeti, da vrže pismo v nabiralnik že pred 6. uro, ker mu ostane sicer v nabiralniku celo noč in se odpove naprej šele drugo jutro.

Tako nas je obvestilo poštno ravateljstvo.

Kaj pišejo Nemci o sestanku v Opatiji.

«Hamburg. Fremdenblatt» piše, da je Mussolini takoj, ko je prišel na vladu, opustil sovražno stališče nasproti Jugoslaviji in skušal, da se z njim sporazume in tako dobi proste roke v mednarodni politiki. Marca meseca je končno prišlo do konference v Opatiji, ki naj bi bila naredila konec italijansko-jugoslovenskemu sporu. Toda Jugoslavija je nadaljuje list — kakor Turki v Ljubljani, izkoristila mednarodni položaj, ki je nastal vsled francoske politike in je zavzela odločno stališče. Konferenca v Opatiji je pokazala, da je jez med Italijo in Jugoslavijo nepremostljiv. Slovenci ne morejo pozabiti, da se nahaja proti narodnostnemu načelu pod italijanskim gospodstvom pol milijona njihovih soplemenjakov, ki lahko izvršujejo svoje pravice le v omejenem obsegu. Hrvati se pritožujejo zaradi izgube svoje najboljše luke Reke, Srbi pa morajo upoštevati te pritožbe. Slovenci in Hrvati niso zadovoljni s centralizmon belgrajske vlade in bi dobili močno orožje v svoje roke, ko bi belgrajska vlada popustila. Zguba Reke, zvezame z dobro železnico z Zagrebom, je tem težja, ker se projektirane jadranske železnice ne morejo zgraditi brez velikih stroškov. Na drugi strani je posest Trsta, Reke in Zadra prinesla Italiji le malo koristi. Te luke, odcepljene od svojega zaledja ne morejo ne živelji ne umreti. Reko so Italijani zahtevali predvsem zato, ker bi v hrvatskih rokah uničila Trst. Brez jugoslovenskega in madžarskega zaledja pa je Reka truplo brez glave, in ne more živeti, Italijani so hoteli temu odpomoči in so v rapalskem in svetomargeritskem dogovoru predvideli sodelovanje z Jugosloveni, konferenca v Opatiji je imela izdelati to sodelovanje.

Nov udarec proti tirolskim Nemcem!

Petkov «Tiroler» prinaša vest, da je podprefekt v mestu Cavalese izdal odlok, s katerim se prepovedujejo v vseh občinah sodnega okraja Neuemarkt nemški napis. Niti dvoježični napisi niso več dovoljeni. Izključno laški napis mora biti pisan v latinskih črkah. Ukaz se mora izvrsiti do 15. maja tega leta. Kdor se ne pokori, bo kaznovan po § 434 kazenskega zakonika.

Tiroler odločno protestira in ugotavlja:

1) «Ni države v Evropi, katera bi prepovedovala tujerodne napis. (Jasno pa je, da smo mi Nemci na lastni zemlji domačini in ne tujerodci).»

2) Tudi Italija ne prepoveduje napisov v tujem jeziku. Nanje nalaga le štirikratni davek.

3) Ukaz podprefekta je protizakonit.

Vlada naj prekliče «kolikor mogoče hitro to odredbo, če noče priti država glede ravnanja z manjšinami na zadnje mesto vseh držav.»

Hranilnicam in posojilnicam!

Nektere hranilnice so doobile potom županstev vabilo, naj predložijo pravila in druge listine radi nekih sprememb, ki jih zahteva z dnem 8. februarja 1923 na naše ozemlje raztegnjena postava. Opozarjam vse te zadruge, da se ta zakon naših zadružnih hranilnic ne tiče in naj tako tudi odgovorijo uradom. Naše zadružne hranilnice so ustanovljene na podlagi zadružnega zakona z dne 9. aprila 1873.

Gori omenjeni novi odlok velja pa za hranilnice ustanovljene v smislu «hranilničnega regulativa» leta 1888: To bi bile občinske, mestne, dežel-

ne in ustanovne hranilnice, kakor goruški Monte di pietà. Deželna hranilnica, idrijska mestna hranilnica, poštna občinska hranilnica itd.

Bolezen dvobojev!

Fašisti se prav radi kličejo med seboj na dvoboje. Tako se je vršilo v pokrajini Aleksandrija (pri Torinu) v zadnjem času toliko dvobojev, da je postala stvar fašistovskemu vodstvu že prenevnna in je dvoboje prepovedala. Istemu zgledu je sledilo fašistovsko vodstvo v bližnji deželi Vicenzi. Vsak fašist, ki kliče drugega na dvoboj, se izključi iz stranke. Pač so pa dovoljeni dvoboje med fašisti in nefašisti. Pametno bi bilo, ko bi sploh vse dvoboje prepovedali. Kajti človeška čast ni odvisna od krepkih mišic in razbitih glav.

Petrolej jih je privabil!

Bravci Straže vedo, da so se Turki zbruhitali in želijo skleniti mir z Evropo. Dne 23. aprila se pričnejo že pogajanja v švicarskem mestu Lozano. Ta konferenca je zanimiva tudi zato, ker se je vdeležje tudi Amerikanci. Doslej ni hotela Amerika prav nič k mirovnim zborovanjem in se je držala lepo doma. Umila si je roke nad Evropo. Černu pa pride naenkrat Amerika v Lozano? Zato, ker bodo na tem zborovanju razpravljali tudi o petrolejskih vrelcih v turškem kraju Mossul.

Če Amerikanci ne pridejo, odnesajo petrolej Angleži. Ker to Amerikancem preveč ne diši, bodo vzeli kovček in se peljali čez morje na konferenco.

Kakšno čudežno moč ima petrolej!

MESTNE NOVICE.**Smrtna kosa v našem upravnosti.**

Dne 11. aprila ob 5. uri popoldne je zatisnila svoje oči upraviteljica Goriške Straže, gospodična Amalija Strossar. Naš list žaluje za tisto, pridno, vestno uradnico, ki je dajala vse svoje moči in vso svojo skrb glasili goriški Slovencev. Goriška Straža ohrani goreči delavki trajen spomin!

Izražamo svoje iskreno sožalje nesrečni materi in družini.

Naj bo naši dobri upraviteljici domača zemlja lahka!

Pomanjkanje denarja.

Goriški fašisti trdijo, da nimajo denarja za stranko. Zato so ustavili odbor, ki mora poskrbeti potrebne lire. V odboru sedijo senator Bombig, odvetnik Di Blas, inž. Papis in še nekateri drugi novi fašisti. Senator Bombig in njegovi tovariši so postali fašisti pred kratkim, ko so se nacionalisti spojili po celi državi s fašizmom. Tako je prešla tudi v Gorici nacionalistična skupina v vrste fašistov. Z njo so šli v faštiste tudi Bombig in tovariši.

—“O”

Goričanke čestitajo Jolandi.

Odbor goriških Italijank je postal kraljičini Jolandi brzjav, v katerem ji voščijo srečo. V brzjavki poudanitev z materjo Italijo. Res čudna je ženitev z — materjo. Niti brzjavki ne znajo sestavljanja.

—“O”

Pozor na granate!

Goriški magistrat je dal nalepiti po mestu lepake, v katerih trdi, da je mnogo ljudi zakopalno municipio pod zemljo, misleč, da je s tem vsaka nevarnost odstranjena. Drugi so skrili municipio zato, ker ne marajo, da bi jo pobrali uradni iskači, temveč jo bočejo sami razstreliti in si obdržati kovino. Tako postopanje je zelo nevarno in po zakonu kaznivo. Zato svetujemo vsem, da naznanijo

ne in ustanovne hranilnice, kakor goruški Monte di pietà. Deželna hranilnica, idrijska mestna hranilnica, poštna občinska hranilnica itd.

Bolezen dvobojev!

Fašisti se prav radi kličejo med seboj na dvoboje. Tako se je vršilo v pokrajini Aleksandrija (pri Torinu) v zadnjem času toliko dvobojev, da je postala stvar fašistovskemu vodstvu že prenevnna in je dvoboje prepovedala. Istemu zgledu je sledilo fašistovsko vodstvo v bližnji deželi Vicenzi. Vsak fašist, ki kliče drugega na dvoboj, se izključi iz stranke. Pač so pa dovoljeni dvoboje med fašisti in nefašisti. Pametno bi bilo, ko bi sploh vse dvoboje prepovedali. Kajti človeška čast ni odvisna od krepkih mišic in razbitih glav.

Petrolej jih je privabil!

Bravci Straže vedo, da so se Turki zbruhitali in želijo skleniti mir z Evropo. Dne 23. aprila se pričnejo že pogajanja v švicarskem mestu Lozano. Ta konferenca je zanimiva tudi zato, ker se je vdeležje tudi Amerikanci. Doslej ni hotela Amerika prav nič k mirovnim zborovanjem in se je držala lepo doma. Umila si je roke nad Evropo. Černu pa pride naenkrat Amerika v Lozano? Zato, ker bodo na tem zborovanju razpravljali tudi o petrolejskih vrelcih v turškem kraju Mossul.

Če Amerikanci ne pridejo, odnesajo petrolej Angleži. Ker to Amerikancem preveč ne diši, bodo vzeli kovček in se peljali čez morje na konferenco.

Kakšno čudežno moč ima petrolej!

Nov tajnik goriških fašistov.

Te dni se je vršilo v Gorici zborovanje fašistov, na katerem je bil izvoljen za tajnika goriškega okraja gospod Nikokaj Majero.

—“O”

Občni zbor društva trafikantov.

Jul. Krajine se vrši danes 16. aprila v Gorici na Travniku št. 20, s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritveni govor. Predava odvetnik Paglilla, naš znani prijatelj in sotrudnik.

2. Društveno delovanje v upravnem letu 1922. Sardagna.

3. Doseženi vspehi in vspehi, ki se še lahko dosežejo. Juridično stanje Julijskih trafikantov z ozrom na novo kr. odredbo Piccioli.

4. Finančno stanje. Poroča blagajnik Qualic, R. Candotti in Le Lievre.

5. Volitev nadzorstva.

6. Sprememba italijanske konfederacije v velik narodni sindikat.

N. B. Vsi člani, ki niso še plačali člamarine, so naprošeni, naj isto čimprej nakažejo potom pošte, najkasneje do 10. t. m., gospodu blagajniku Qualicu.

Člani izven okrožja, kateri se se stanka ne morejo udeležiti. Lahko pošljejo svojega zaupnika, oziroma pooblaščenca.

V slučaju nesporazuma med pooblaščencem in njimi, so razprodajalci naprošeni, da se priglasijo najkasneje do dne 10. t. m. v društvenih prostorih.

Nadaljnje informacije se dobijo vsak dan (izvzemši od nedeljah in praznikov od 2—4 ure pop. v društvenih prostorih (v pisarni).

—“O”

Zveza v vojni obolelih na jetiki.

namerava objaviti ob priliku njenega letnega zborovanja, ki se bo vršilo v Trstu prihodnji mesec, imenik vseh onih, ki so umrli vsled v vojni zadobljene jetike od premirja do danes. Da se da tudi umrlim iz novih pokrajjin trajna čast, vabijo se vsa slavna županstva naše dežele, da blagovolijo naznaniti podpisani sekciji vse one, ki so umrli na tej bolezni. Naznanila naj se vpošljejo na naslov: Sezione di Goria tubercolotici di guerra via Mazzini št. 7/2 nadst.

DROBIŽ.**CESARJI SO PRAVI UMETNIKI.**

Vsi cesarji in kralji so po naravi zelo oblagodarjeni za umetnost. Francoski listi, ki opisujejo sedaj življenje nedavno umrle umetnice Bernhardt, ugotavljajo, da je bil tudi Franc Jožef I tako nadarjen za umetnost. Tako ni nikdar umanjkal otvoriti na Dunagu skoro vse umetniške razstave. In ko je korakal skozi sobane in gledal slike, je izražal svojo umetniško sodbo vselej s tehnimi besedami: «Bilo jo lepo, zelo me je veselilo!» Nekoč je bila v razstavi izstavljena slika umetnice Bernhardt in francoska igralka je bila naslikana v rumeni obleki. Francu Jožefu pa je bila rumena barva vedno zelo zoperna, četudi je bila avstrijska zastava črno-rumeni in močno se je zjezikil, da so izstavili tako sliko. Slika je bila nemudoma odstranjena.

Stol proti debelosti.

V Ameriki so znašli električni stol, ki odjemlje človeku mast. Ako seden na debeluh, se v kratkem času posuši. Stol ni prav nič nevaren zdravju. Tiste gospodične in gospe, ki želijo postati bolj vitke, se lahko oddahnejo. Znamstvo je tudi njim pomagalo.

GOSPODARSTVO

lăščimo nove vire dohodkov.

Pred leti je bila pri nas gojitev sviloprejke zelo razširjena, posebno v goriški okolici, pa tudi v Brdih in Vipavski dolini. Glavni trg za bube (galete) je bil v Gorici na Starem trgu. Trgovci z galetom (Bombig, brat državnega senatorja) so isto večinoma uvažali v Italijo, predvsem v Milan. Cena galeti je bila okoli 3 K za kg.

Ta panoga našega narodnega gospodarstva je propadla iz različnih razlogov; murve so posekali in danes so ostali še tu pa tam sledovi prejšnjih večjih nasadov.

Danes je eno glavnih gospodarskih vprašanj na Goriškem ustvariti predpogoje gospodarskemu obstoju našega ljudstva. Ker je vino vsled razmer na svetovnem trgu in vsled novih političnih razmer po vojni pri nas precej odpovedalo, so nekateri smatrali, da je rešilna rastlina tobak. Danes ne pride tudi tobakogostvo več mnogo v poštev in izgleda da bo ta kultura popolnoma izginila, to pa vsled različnih odredb tobačne monopoljske uprave kakor tudi vsled mazadostnega razumevanja od strani našega ljudstva. Upanje pa, da bo pokazalo naše ljudstvo več razumevanja za gojitev sviloprejke, posebno ko so ponekod že živeči stari ljudje, ponekod pa tudi že mlajši pečali s to panogo kmetijske obrti. V nekaterih družinah so gojitev pa sploh ni opustila. Pripomniti moramo tudi, da plačujejo na Tirolskem bodoč letošnjo galeteto z nad 25 L za kg.

Predpogoj gojitev sviloprejke so seveda nasadi murvinih dreves, katerih pa je zelo malo več. Torej moramo skrbeti predvsem za nove nasade. Pri tem moramo računati s tem, da potrebujemo 1000 kg. murvinskega listja za okoli 60 kg. bub. Kdor se hoče baviti z gojitvijo sviloprejke, mu svetujemo, da si naroči »Gospodarski list« ker bo v prihodnjih številkah obdelano celotno vprašanje. Ravnotako je nujno potrebno že danes napraviti načrt za drugo leto, ker za letos je že prepozno.

Izvozna cena na moko v Jugoslaviji je znižana in znaša odslej za pšenično moko le 60 dinarjev, za ostale moke pa 40 dinarjev za 100 kilogramov.

Stanje papirnatega denarja v Nemčiji je znašalo dne 23. marca 4.955.6

miljard mark; medtem ko je bilo še 3. januarja t. l. samo 1.336,5 miljard mark v prometu.

Valuta.

Dne 14. aprila si dobil na tržaški borzi:

- za 100 avstr. krov 2.75 do 3.10 cent;
- za 100 dinarjev 20.75 do 21.25 lir;
- za 1 amerikanski dolar 19.90 do 20 lir;
- za pfund šterling 93.30 do 93.55 lir.

DAROVI.

Dobrodelenost. — Sl. županstvo Črni vrh 30 L, Prvo stavbno društvo v Renčah 200 L, sl. županstvo Sv. Michael 40 L.

Od naših vrlih gospodinj

je odvisno, da se pri nas uporablja domač izdelek, kakor se »Pekatete«. So najcenejše ker se zelo nakuhajo.

Mala slovenska družina išče poštovno služkinjo. Naslov pove uprava »Goriške Straže«.

POHIŠTVO po tako nizki ceni je na prodaj: Gregorig-Podgora.

ŽENITNA PONUDBA

42 letni vdovec, trgovec in posestnik želi znanja v svrhu ženitve z vdovo brez otrok in z nekaj premoženjem.

Tajnost zajamčena. Pisma je nasloveni na post rest. Via Cesare Battisti, Trieste, pod šifro »Jupiter«.

MED. UNIV.
dr. Rado Sfiligoj
se je preselil
v Via Mameli (Via Scuole) št. 8

tik stare gimnazije ter ordinuje za kirurgijo, porodništvo in ženske bolezni od 9-11 in 2-3.

PODRUŽNICA

Ljubljanske kreditne banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom“

Telefon št. 50. — Brzjavni naslov: Ljubljanska banka.

Delniška glavnica
in rezerve:
80 MILJONOV

CENTRALA:
LJUBLJANA

Reserva S H S
kron
64 MILJONOV

PODRUŽNICE: Brežice, Kranj, Metkovič, Celje, Maribor, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obrestuje vloge na knjižice po 4½%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše.

Uprava »Goriške Straže« naznana vsem priateljem in znancem žalostno vest, da je njena pridna in zalužna upravica gospodična

AMALIJA STROSSAR

po dolgem bolehanju v sredo dne 11. t. mes. ob 5. uri popoldne v 46. letu svoje starosti, previdena s sv. zakramenti za umirajoče mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb predage pokojnice se je vršil v petek ob 2. uri pop. na domačem pokopališči.

Gorica, dne 15. aprila 1923.

Uprava »Goriške Straže«.

Ivan Cotič

kamnoseški mojster

SOVODNJE pri GORICI

se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo nagrobnih spomenikov in drugih v to stroko spadajočih del.

Na prodaj je na Koritnici pri Grahevem hiša z gospodarskim poslopjem in zemljiščem, na katerem se lahko redita dve kravi. Natančna pojasnila daje lastnik Ivan Šorli na Koritnici št. 81 p. Grahevo.

FELBERBAUM & ROLICH

(prej Hedžet & Koritnik)

Gorica - Corso Verdi štev. 7 - Gorica

Velika izbira moškega in ženskega sukna, raznovrstnega zefirja, perkala ter perila, velika zaloga pletenin in vezenin, kakor tudi vsakovrstnega blaga za neveste, drobnine ter vseh potrebščin za krojače in šivile.

NA DROBNO!

NA DEBELO!

RESTAVRACIJA

PRI

„Treh Kronah“

v Gorici, Via Carducci,

ki je vsem znana po svoji vzorni postrežbi, izvrstni kuhinji in imenitnih domačih vinih, je ravnonkar prejela

oni izvrstni teran,

po katerem je občinstvo že toliko krat povpraševalo.

Kmetje in meščani, sezite po plemeniti kaplji!

Lastnik: Anton Malnič